

képzelte, hogy a levegő sűrű, hogy az ivóban meg kell
fúlnia. Feszélyezve, megszegyenülve érezte magát, s azt
kivánta, hogy bár süllyedne el az egész koccsma minde-
nestől! Micsoda rettenetes egy ember ez! Aztán az a ba-
ratságos, mosolygó, ravasz szem! Mintha tekintete be-
lefürdött a lelkébe! Csak elhallgatni! Ezt nem lehet
végighallgatni! Ez megbolondítja, ez a beszéd meg!!!

Az idegen fölkel.
— Meg fogja engedni, tisztelt uram, hogy egy szivarra
gyújtssak? S aztán majd folytatom. Ah, sokat, nagyon
sokat akarok még önnek közölni!

Az idegen hátat fordított Bugát Miklósnak, lehajolt,
s kufferjét kinyitva, szivart vett ki belőle.

Bugát Miklós arca földerdült. Hirtelen felugrott, s láb-
ujjhegyen, mint a macska, az ivónak a konyhába vezető
ajtáján kiosont.

Az idegen kivette a szivart, s megfordulva látta, hogy
Bugát Miklós megfutott.

Elmosolyodott, s eszébe jutott, hogy Indiában kerep-
lőkkel szokták a tigrist hajtani.

1680

SPLEEN

Mon esprit, comme mes vertèbres
Invoque ardemment le repos,
Le cœur plein de songes funèbres.
Je vais me coucher sur le dos
Et me rouler dans vos rideaux,
O rafraichissantes ténèbres.

Baudelaire

Gróf Kanuth István legénypalotája Budapest egy fél-
reeső utcájában feküdt, ahová a nyüzsgő élet lüktetése,
nyugalmat zavaró larmája nem ért. Mikoriban a palotát
építeni akarta, aggodalmas óvatossággal kerülte a széles
nagy utcákat, melyekről csak azt tudta, hogy nappal
igen kényelmetlen rajtuk végigkocsikázni. Aztán meg
az a sok ember; az a sok mindenféle ember! A palota,
bizarrságánál fogva, nem is illett a kaszárnyaházak kö-
zé. A régi vártornyok stíljében tartott vonalak, az ut-
cára szolgáló előudvar, a nem egy síkba eső, különböző
szabású ablakok mind nagyon elütöttek a józan építke-
zés szokott formáitól.

A kicsiny palotában déli tizenkét órákor még mindig
lábujjhegyen járt a cselédség. A gróf aludt. A hálószoba
vastag függönyei voltak eresztve, s a fényesen ragyo-
gó decemberi nap sugarai nem bírtak belopni a sötét
szobába egy szikrányi fényt.

A hálószoba ajtaja előtt állott, óráját nézve, a komor-
nyik. A parancs úgy szólt, hogy a gróftól fél egy óra-
kor költse fel; még öt perc hiányzott; a komornyik ezt
az öt percet várta, s aztán kezét óvatosan rátette a ki-
lincsre, és belépett. Nesztelen lépésekkel ment az ablak-
hoz, s félrehúzta a hatalmas függönyt. A komornyik
szinte megijedt, midőn a gróf ágyát üresen találta.

A puha párnák össze voltak gyűrve, a könnyű takaró
a földön hevert, az ágy lepedője csupa ránc volt; az ágy
függönyszarnyai közül a fejhez eső le volt szakítva.

A komornyik belépett a szomszéd szobába, s ott látta
a gróftól pompás aranyhímzéssel megrakott manda-
rinköpenybe burkolva, amint az ablak mellett ült. A fé-
nyes napsugarak reáestek, s élesen megvilágították a
ragyogó köpenyt, a gróf bágyadt, sovány arcát, amelyről
egy nyugtalan, kínos éjszernvéseket lehetett leolvasni.

— Te vagy, János? Hány óra? — kérdezte halkán.
 — Fél egy. Parancsolja a fürdőt?
 — Nem kell, János! Minék?
 — Az orvos úr azt parancsolta, hogy ma az erősebb
 folyamú villanygépet alkalmazzam.

— Nem kell, János. Rosszul aludtam. Öltöztess. Ha-
 nem adj előbb egy pohárka konyakot.
 — Az orvos úr megtiltotta...
 — Vagy igaz! Ehi! Mindegy, csak add ide. Siess!

A gróf fölkel, s türelmetlenül járt föl és alá a szo-
 bában. A komornyik behozott egy kis pohárka kony-
 akot, melyet a gróf hirtelen kihörpített. Szemei néhány
 másodperc múlva kigyúltak, orcái kissé nekivörösödtek;
 látszott rajta, hogy a szesz hatása alatt föléledt, s jól
 érzi magát.

— Többet használ nekem ez a kis konyak, mint a te
 koféd és villanygéped langyos vizestül, mindenestül.
 Most pedig öltöztess!
 — Milyen ruhát parancsol?
 — A kéket add rám! Vagy ne! Jobb lesz a halvány-
 sárga kabát, és hozzá... azaz, add mégis inkább a ma-
 gas kék kabátot, vagy... de mégis inkább a sötétbar-
 nát. Mikor jön az orvos?

— Fél kettőkor. Pista már befogott, s megy érte.
 — Add ide a leveleket.
 A komornyik behozta a leveleket. Összesen négy le-
 vél volt. A gróf öltözködés közben bontotta fel őket.

Megnézte az aláírásukat, s egyet-kettőt átfutott belőlük,
 miközben közönyös hangon így szólt:
 — Majd aztán elmegy Micéhez, és adsz neki kétszáz
 forintot. Meghalt az anyja. Igaz?
 — Igen. Tegnap este kétszer is itt volt, és nagyon sírt!

— Ugyan mit sírat rajta! Fogadjon magának egy má-
 sik vénasszonyt. Az is megteszi. Ki az ördög törődik ve-
 le, hogy igazi-e? — mondta a gróf, miközben a tükör elé
 állt, s a szakállát fésülte.

Az öltözködés gyorsan ment. Alig tíz perc alatt ké-
 szben volt vele. Legtovább bajlódott a virágokkal, melyek
 egy ezüst tálcán hevertek, míg végre hosszas próbálga-
 tás, szorgoskodás után egy vérpiros székfűben állapo-
 dott meg, melyet aztán a gomblyukába tűzött.

A gróf, így felöltözködve, a kellemes, szeretetreméltó
 roué benyomását tette. Könnyedén lépett, s bágyadt,
 előkelő nézése valami nemét a részvétnek ébresztette
 föl. Gyöngédnek, törekenynek látszott, mint valami régi,
 finom velencei üveg, amihez csak félve mer az ember
 nyúlni. Aztán volt valami mély, de azért kibékítő me-
 lankólia az arcában, amely büszke nézését szelidebbé
 tette. Mikor a gróf még egyszer beletekintett a tükörbe,
 a komornyik halk hangon kérdezte:

— Mit mondjak az orvosnak, ha kérdi, hogy használ-
 tuk-e az új villanygépet?
 — Mit? Amit akarsz, János! Azaz a békesség ked-
 véért: mondd, hogy használtuk az új keféket is! Bolond-
 ság az egész! Nem ér semmit. Semmit! Semmit!

A gróf aztán bement dolgozószobájába, leült az író-
 asztala mellé, s elkezdte az újságokat lapozni. Elolvasta
 a Gil Blas vezércikkét, mely a grizett-szerelméről szólt,
 mosolygott olvasás közben néhányszor, aztán rábámult
 könyvesszekrényére, elszírt eközben egy cigarettet, a
 kezébe vett egy régi törvényjavaslatot, olvasott belőle
 egy-két szakaszt, aztán hirtelen felugrott, s a tükör elé
 állott, és sokáig nézte, tapogatta arcát, homlokát.

A komornyik bejelentette az orvost. A gróf látható-
 lag megörült, midőn a vidám arcú orvos belépett. Elébe
 sietett, megrázta mind a két kezét, átölelte és mondta:
 — Csakhogy itt van. Szinte bátrabban merek élni, ha
 mellettem van. Maradjon nálam reggelire! Ugye, marad?

— Nem bánom! Hogy aludt?
 — Jól! Azaz rosszul, sehogyl! Már magam sem tudom,
 hogy miként vagyok!
 — És a villamos gép?
 — Maradjon velem egész nap! Sok mondanivalóm
 van! Erzem, hogy ez nem jól van így, ahogy van! —
 mondta a gróf halkán, kedvetlenül, anélkül, hogy az
 orvosra nézett volna.

— De kérem, a gróf ma igen jól van diszponálva!
 Arcszíne után azt hinné az ember, hogy legalábbis
 aratott tegnap!

— Ez a konyak!
 — Ha jól emlékszem, említettem a grófnak, hogy a
 konyak árt az idegeinek!

— Tudom! De látja, inkább felébreszti bennem az életkedvet, mint az ön villanygépe, langyos vize s egyéb szerszamai.

— És a program? A gróf megígérte nekem, hogy szót fogad!

— Nincs nekem már programom!

A komornyik jelentette, hogy a reggeli fől van tálalva. A gróf karon fogta az orvost, és bevezette a kis étterembe. Leültek. Csupa ingerlő, buja eledelek voltak fel-tálalva. Hídeg hal, fogoly és osztriga, édes illatú gyümölcs, lágy és kemény tojás, westfali nyers sonka, libamájpástétom és aromátikus, halvány aranyszínű tea; de a gazdag reggeliből a gróf nem élvezhetett semmit. Reggelije két híg tojásból s egy adag jól összeaprított nyers húsból állott. A tojásokat megitta, s a nyers húshoz a borsot, olajat, mustárt maga keverte. Sokáig tartott, míg elkészült vele; keverte, ízlelte, ismét tett hozzá valami fűszert, ismét keverte, s aztán jóétvágygal hozzálátott. Evés közben ivott egy-egy kis pohár bordeaux-it.

— Ugye, doktor úr? Mi különbség van köztem és egy ragadozó között?

— Mindnyájan szelídített ragadozók vagyunk! Domesztikálódunk!

A gróf mosolygott, és némi árnyalatával a gúnynak mondta:

— Az ősliség nyilatkozik bennem! Nyers húst mégis csak kevés ember eszik Európában!

— Számlakiegyenlítés az egész. A gróf sokat fogyasztott és fogyaszt; hogy kikerüljünk a tönköt, gazdagabb bevételi forráshoz kellett folyamodnunk. Túlérzékeny idegeit hideg vízzel és villannyal erősítjük, és azonfelül takarékoskodunk is, persze csak néhanapján.

A gróf harapdálta szája széleit, néhány másodpercig komor merengéssel nézte a nyers húst, s aztán lassan, vontatottan mondta:

— Az lehetetlen, hogy egy komplikált raffinement-nal tönkretett idegrendszer ilyen egyszerű szerek helyreállítsanak. Aztán meg nem is ott van a baj!

— Hát hol?

A gróf egy ideig merően nézte az orvost, aztán mo-

solyogni kezdett, majd a szívére, majd a fejére tette a kezét, és mondta:

— Itt meg itt, doktorkám!

— Ép testben ép lélek! Egy harmonikusan működő organizmusnak egészséges idegrendszere okvetlenül kell, hogy kellemes szenzációkat eredményezzen, s ezen szenzációknak összessége...

— Még nem a lélek, s még nem biztosít az élet undora ellen.

— A gróf ismét bizalmatlan? Tíz évi rossz gazdálkodást lehetetlen egy fél évi takarékosággal helyreütni. Türelem! A gróf minden dologban nagyon siet.

— Jól teszi, doktorkám, csak szídjon! Ha szid, bátrabban érzem magam, jobban merek élni!

A gróf hangja felénk, tartózkodó volt, s mikor az utolsó szót kimondta, hogy elpalástolja zavarát, hirtelen kivált egy pohárka vörös bort.

— De hiszen a gróf nem beteg! Mindössze az életmódjában esett egy kis változás!

— Tudom!

— Annál jobb!

Elhallgattak.

Kis idő múlva kérdezte az orvos:

— Hogy sikerült a tegnapi karusszel?

— Semmi! Sem a férfiak, sem a nők nem tudnak lovagolni. Aztán azok az unalmas arcok, amiket a nők vágtnak. Ugy ültek piperékben a lovakon, akár a babák! Megszöktem!

— A „Telált gyermekek háza” jelentékeny tökével szaporodott. Derék asszonyok!

— Inkább gondolnának a saját gyermekelkkel!

— Azt hiszem, elég figyelemmel nevelnek...

— Egy európai mandarin-osztályt! — vágott az orvos szavába a gróf.

Az orvos szót csipkedett, s hogy más irányt adjon a társalgásnak, kérdezte:

— Mit szól a gróf Bertini kisasszony szerződötéséhez? Ugy hallom, hogy a klubban sokan ellene nyilatkoztak! Kárl Pompásan énekel.

— Nem érdekel az egész vita. Nem egészen kifogástalan test, ez az egész, amit fel tudnak hozni ellene, pe-

díj a kisujjában több pikantériája van a kis malacnak, akár két darab Schwertnek, akiért pedig az egész klub felkésedik. En ismerem mind a kettőt. Híhet nekem.

— Hiszen én is a Bertini parthoz tartozom!

— Nekem mindegy! Túl vagyok már az ilyen csekélységeken!

— En szeretem a művészetet!

A gróf elnevette magát és mondta:

— Vagy úgy! A művészeti Onámitás, ha úgy tetszik, divat, bizonyos formákhoz kötött szórakozás; hangulat, keltség, és ezért nem egészséges. Csinált kultusz az egész. De szórakozni kell, és ezt nem szabad valami nagyon komolyan venni. Nagy az unalom, édes doktorkám! Rettenetes nagy az unalom! Mire való ez a prudéria? Mit bánom én, ha kissé hamisan énekel is, csak legyen szépen!

— Ez is egy álláspont! — mondta az orvos kedvetlenül.

Ittak még egy-egy pohár vörös bort, s visszamentek a dolgozószobába. Az orvos rágyújtott egy szivarra, s kényelmesen elhelyezkedett a puha, mély karszékekbe.

A gróf végigfeküdt egy oroszlanbőrrel letakart ottománra, és cigarettázott. Az orvos igen jól érezte magát, és adomázni kezdett. A gróf hangosan fölnevetett egy-egy ötleten, s váltig unszolta az orvost, hogy folytassa. Az orvos maga is hangosan belenevetett adomaiba, s a furcsábbnál furcsább ötletek csak úgy sziporkáztak. Egyik pajzán adoma követte a másikat; az orvos kifogyhatatlannak látszott.

A gróf mindinkább kevesebbet nevetett, végre elkomolyodott, és mereven, majdnem fásult bémésséggel nézte az orvost.

Nézése életfelen volt; arcvonásai megkeményedtek, és sovány, eres kezét merev mozdulatlanságban lógtak le a vastag szmírnaszönyegre. Kopasz feje egy sötétvörös bársonypárnán feküdt, miáltal sovány arcának halvány-sága még fokozódott. Sötét szemgödreivel úgy nézett ki, akár a halott. Egy kis ideig hallgatta még a jókedvű orvos adomáit, s midőn az szivarját újból meg akarta gyújtani, halk hangon kérdezte:

— Mi lesz velem?

Az orvost meglepte a kérdés, s hamarjában nem tudott mit felelni.

— Úgye? Nem tud reá felelni! Mi lesz velem? — ismételte a gróf halkán.

— Nem értem a kérdést, gróf úr!

— Nem akarja érteni, ez az!

— Ismétlem, nem értem. Idegöl kissé meg vannak támadva, ez az egész. Szorgosan megvizsgáltam a tüdejét, szívét, s a legcsekélyebb rendellenességet sem találtam. Életét nem fenyegeti semmi. Vegyen rendszeren langyos fürdőt; dörzsöltesse be magát reggel és este, használja a villanyosságot hetenkint háromszor, ne igyék konyakot, nyugdíjaztassa kedveseit, s jótallak érte, hogy egy év múlva túlfeszített idegei megnyugszanak.

— Ha csak ez volna minden! — sóhajtott a gróf.

— Ez minden! Ismétlem: ép testben ép lélek!

Az orvos ismét belesüppedt a támlás székbe, s figyelmesen nézte a grófot, miközben kérdezte:

— A gróf említette, hogy rosszul aludt. Miért nem fárasztja ki magát?

— Mivel?

— Kocsikázzék, lovagoljon!

— Unom!

— Menjen falura; járjon vadászni!

— Unom!

— Ellenőrizze gazdaságait. Járja be birtokait, gazdalkodjék!

— Unom!

— Hiszen a birtokai valóságos paradicsomkertek! Szokják a munkához, s hagyja az ideg ingerlő érzéseket és hangulatokat. Akármelyik uradalmának a pusztáján több szépség van, mint amennyit Budapest vagy Párizs összes utcái, sétányai, klubjai önnek nyújthatnak!

— Nem én szeretem! Az aktív emberek gyönyörűségét nem tudom érezni. Nevetem múlt örömeiket. Hiszen egy ilyen ember valósággal szerelmes a lovába, s azt hiszi, hogy a viskója királyi palota!

Az orvos alig fékozhatta haragját. Elvörösödött, erősen szívta a szivarját, s csak annyit mondott, mintegy magának beszélve:

— Boldogok a szegények!

— Igaza van, doktorkám! Ne vessen ki, én ezt meg-
érdemlem. De ne, ne nevessem ki! Látja, őszinte akarok
lenni. Sajnáljon inkább! Tudja, mi rá, mi őt engem itt
belől? Ehl! Semmi, nem mondtam semmit!

— Egy év múlva megnősülhet!

— Ne vigasztaljon, doktori! Elmúlt már az én nyaram!
Üres, meddő nyár volt. Milyen csúfos kudarc ez, így
végezni egy embersorozatot. Tudja-e, doktor, hogy a csa-
ládomban én vagyok az utolsó? A csikók nevekedsét
nézni eluntam. Ki következik énutánam? Senki. Hát
azért éltek az én őseim, hogy én legyek az ő vérüknek
az utolsó edénye? Elkezdődött valamikor egy emberso-
rozat, s íme, itt a vége! Én vagyok a sorozat utolsó pont-
ja. Ennek az embersorozatnak az energiája megszűnt.
Az én véremre nézve nincs többé világ. Ilyen érzése,
mint nekem, lehet az utolsó embernek, aki a földet lak-
ni fogja. Semmi közöm a világhoz. Az én energiám meg-
szűntével vége minden érdeknek, ami hozzá köthetne!
Ahl doktorkám, a villamos áramok fölébresztettek a
mámorból! Minék volt élnem!

— Még mindig nem késő! A gróf még fiatal ember...

— Hagyja, doktorkám! Nézze meg családfámat. Ön
tudja, mi az „In and in breathing!”³ A lovaink és ku-
tyáink pedigrelnél nagyon sokat adunk rá, de saját ma-
gunkkal nem sokat törődünk. Az eredmény? Ön jobban
tudja, mint én. Csupa ideg; csupa szeszibillitás; a raffi-
nement eszeveszett ösztöne; pedig az életképességhez
kell egy bizonyos foka az ellenállási képességnek, ami
szükségeképp erőteljesebb, azaz durvább idegeket fölté-
telez. Köztünk legyen mondva, én az ön villanygépét,
kefeit és langyos vizét egyáltalán nem vettem komo-
lyan. Ne haragudjék, édes doktor, ön ismer, s valójában
ön is úgy gondolkozik, mint én!

A gróf elhallgatott. Az orvos fel és alá járkált a szo-
bában; látszott rajta, hogy nem akarja a felvetett kér-
dést folytatni.

A gróf még mindig az ottománban feküdt és cigarettá-
zott. Hirtelen felugrott, s egy mély, puha zsöllyébe ült.

— Nem tudom nézni! — mondta kedvetlenül.

— Mit?

— Nézze csak, doktor, van abban a lambrequinben

ott, néhány éles zöld színfolt. Mintha csak éles késsel
vágna az agyvelőmet.

Az orvos odalépett a falhoz, és megnézte a lambre-
quin⁴. Tizenhetedik századbeli délfrancia selyembrokát
volt, melynek virágmotívumai csokor formában egy
smaragdösdet játszó gyűrűvel voltak mintegy össze-
tartva.

— Nem tudom nézni! A smaragdösdet izgat, idegessé
tesz. Nemde? Ön kinevet engem. Úgy vagyok a színek-
kel, mint a többi ember a szagokkal. Némelyik szín el-
viselhetetlen reám nézve.

Az orvos egy darabig látszólag gyönyörködött a régi
brokát szépségében, s úgy látszott, alig vette figyelembe
a gróf szavait. Végre közönyös hangon kérdezte:

— Idehaza marad a gróf?

— Hát nem marad nálam? Különben jobb, ha magam-
ra hagy. Hogy mit csinál? Ki tudja? A klub, a szin-
ház, egy sétatocsizás; magam sem tudom. Majd csak...

A gróf elhallgatott, s kedvetlenül forgatta a zsöllye
selyembojtját.

— Áldja meg az isten, doktor. Ne törődjék ön énve-
lem. Hagyjon elpusztulnom. Ha hívatom, jöjjön, egyé-
ként nem kell semmi. Semmi! Erti, semmi! Az egész vi-
lág örül! Örült bolond minden ember! Én is, ön is, és
mindenki!

A gróf egész testében remegett. Szemei szinte égették.
Csontos arcán lehetett látni, amint az üterek lökettek,
amint gyöngéd arcizmai az idegek hatalma alatt resz-
kettek. A gróf berohant a mellékszobába, s ledobta ma-
gát egy kerevetre, úgy, hogy arcát a kerevet puha pár-
nájába rejtette.

Az orvos nyugodtan nézte a jelenetet; tudta, hogy az
ideges rohamok amily váratlanul jönnek, éppoly gyorsan
múlnak el.

— Spleen⁵ — csak ez volt a megjegyzése.

Midőn az orvos az előszobába ért, ott találta a ko-
mornyikot.

— Ne menjen be; a gróf aludni fog. Lefekvés előtt,
ha csak lehet, fűrössze s villanyozza meg a grótot.

— Ertettem.

Az orvos egy operettáráiát fűtyürészve lehaladt a lépcsőn, beült a reá várakozó batárba, s hazahajtatott.

A gróf sokaig feküdt még a kereveten. Egészen életelennek látszott. Kezei jéghidegek voltak; a körmei, a szája széle megkékültek. Hosszú időközökben s mélyen vett lélegzetet. Úgy tetszett, mintha lélegzete egy szakadatlan láncolata lett volna a sóhajoknak. Izgatott agyában egyetlenegy sötét gondolat volt, amely egész lényét foglalkoztatta.

— Ez az! Az élet terhe, undor! — morogta magában. — Nincs menekvés!

A gróf felült, csengetett.

— Adj kölnivizet.

A komornyik elhozta a kölnvizet és egy törülközőt. A gróf teljesen benedvesítette vele a törülközőt, s aztán megdörzsölte vele arcát, fejét, nyakát.

— Mit adnak ma a színházban?

A komornyik odanyújtotta a színlapokat.

— Pista hét órákor jőjjön értem a klubba. Most kifoghat.

A gróf kiment az utcára. A palota kapuja előtt megállott, s szétnézett; nem tudta, hová, mely irányba induljon el. Nehéz kód ereszkedett le. A járda síkamlós, nedves volt és fénylett. A levegő tele volt kőválygó viziparákkal. A sáros utcában tovasiető emberek körvonalai éleket veszítve, megnagyított arányban sejtették őket. Úgy néztek ki, mint elsurranó óriás arnyak.

A gróf elindult; maga sem tudta, merre, hová, csak ment. Utcából ki, utcába be vltte, vezette valami változás, mozgás iránti ösztöne. Egészen érzéketlennek látszott. Alig vette észre, hogy az élénkebb utcákban lökdösti; alig hallotta a bérkocsisok kiáltásait, a lövönatú vaspálya zümmögését, csengő-bongó csengettyűit, a kocsivezető fülhasító, hosszú, majd rövid fűtjeit.

A gáz- és villanylámpák kigyúltak, csekély halvány fénykört vonva maguk köré. A gróf teljes érzéketlenségben ment. Egyetlen gondolat, érzés sem foglalkoztatta. Az operaház elé érve megállott, és elolvasta a színlapot elejétől végig, aztán megfordult, és nézte a rohanó embereket.

Egy mezitlábás, rongyokba burkolt koldusgyermek

közeledett hozzá. Alamizsnára emelte piszkos, sovány kezeit. Nem szólt semmit, csak éhségről, nyomorról beszélő okos szemeit emelte a grófra.

A gróf összereszt, mikor a gyermeket meglátta.

— Utálatos! — morogta halkan, és ideges türelmetlenséggel keresgélgni kezdett a zsebeiben. Pénz nem volt nála. Hirtelen kivette aranyóráját, és odadobta a gyermeknek.

— Utálatos! — mondta halkan, és elrohant.

A koldusgyermek fölvette az aranyórát, és megdermedt kezeivel törölgetni kezdte róla a hig sarat; mosolygott, s a füléhez nyomta, vajon jár-e? Egyszerre, mintha attól tartott volna, hogy elveszik tőle, a keblébe rejtette az órát, s futni kezdett abban az irányban, amelyben a gróf elment volt. Utolérte, s elébe került. A gróf nem akarta észrevenni, s gyorsabban kezdett menni. A gyermek utána; a gróf még sebesebben ment, majdnem futott. Hallotta, amint a gyermek meztelen talpai a sáros aszfalton plattyohtak. Összeborzadt az undor miatt, s még sebesebben ment. A gyermek teljes erejéből utána futott, s belekapaszkodott a kabátjába.

— Becsuknak! Becsuknak! — mondta lelkendezve.

— Mit akarsz? Nincs nálam semmi!

— Becsuknak!

— Miért? Ki?

— Azt hiszik, loptam!

— Bánom is én!

A gyermek elkezdett sírni, s váltig emlegette:

— Becsuknak! Elveszik az órámat! Becsuknak!

A gróf elfordult a gyermektől, s remegő kezekkel kivett a zsebéből egy névjegyet.

— Ne, ne, ne! — mondta indulatosan. — Takarodj! Utálatos féreg!

A gróf visszafordult a város felé; a koldusgyermek pedig egy gázlámpa alá állott, kivette az órát, és győnyörködött benne.

A gróf teljesen átfázva ért föl a klub kellemes, vidám játéktérkébe. Kevesen voltak ott, mindössze három úr játszott makaót. Egy ideig nézte a játékot sző nélkül, aztán bement az olvasóterembe s a vörös márvány kandalló elé ült. A szalon egészen üres volt.

A gróf szeme a kandallón álló régi francia rokokó óráan akadt meg. Mozdulatlan merevséggel nézte az óra mutatót, s hallgatta a gyors ketyegéseket. Úgy tetszett neki, mintha az óra élt volna, s a gyors ketyegések a szív löktetéseit jelentenék. Kis idő múlva elszenderedett. Mozdulatlanul ült a zsöllyében. Alig lehetett észrevenni, hogy lélegzik. Csontos, széles feje a zsöllye támláján pihent; szája kissé nyitva állott, s lehetett látni egyenletes, de feketés fogait. Mozdulatlan merevsége alig tartott egy negyedórát; egyszerre fölriadt, és éppoly könnyel, mint előbb, hallgatta az óra gyors ketyegését, mintha nem is tudta volna, hogy aludt volt. Valamivel két óra után beült a reá várakozó kocsiba, s elhajtott Mura Roxane grófnéhez.

Kanuth István gróf könnyed ugrásokkal felszökött a puha szőnyegekkel borított lépcsőkön, s miközben az egyik inas levette róla a meleg kabátot, azt kérdezte tőle:

- Idehaza van a gróf?
- A délutáni vonattal Bécsbe utazott!
- A grófné?
- A budoárban van.
- Egyedül?
- Egyedül!

A gróf belépett a nagy szalonba; onnan befordult jobbra, s még más három kisebb szalonon keresztülhaladva, Roxane grófné budoárja elért.

A fényes világítás, a ragyogó tükrök, a színgazdag alak kedves harmóniája, a körmönfont luxus, mely kerülve a hideg tiszta stílt, Európa és Ázsia szépségeit e szalonokba egyesítette, s mindenütt meleg, a képzelőerőt ingerlő színek igazolták, hogy Roxane grófné páva természet, és szereti az álmokat.

Budoárja valóságos egzotikus múzeum volt. Sajátságos, ingerlő illatot látszott lehelni minden bútordarab, szőnyeg, arannyal gazdagon áttört függöny. Az illat valami bizarr keveréke volt a tömjénnek és a chilpre-nek. Nagyon gyöngéd, édes szag volt ez, melyet nem győzött az ember eléggé belehelni. A japáni bizarr bronzalakok, a kínai porcelánfigurák, selymes tapintású hindu szőnyegek, a fantasztikus faragványokkal megrakott és erősen

hanyatló ízlésben készült szekrény, a kicsi, kristálytiszta velencei csillár, a falak körül délfrancia, halványvörös aranybrokát lambrequinek, s a falaknak mély indigókék selyme mind bámulatos összhangba folyt itt.

A grófné ingerlő, halványsárga csipkeruhában a jeges-medve-takaróval borított alacsony pamtagon ült, apró, fénymázos topánkába szorított lábait a medve fején nyugtatva. Mellette régi misemondó-ruhából készült, apró kereszttekkel és kelyhekkel, növényarabeszekkel telesztított terítővel betakart asztalkán hevert a Figaro legutolsó száma.

A grófné már jóval túl volt a harmincon, s habár arcvonásai fáradtságot mutattak, mégis szép volt. Az a fáradt, színtelen hideg kifejezés, mely nézését kísérte, érdekessé tette barnasárgás arcát.

Haja fekete volt, s egyszerűen felfésülve hordta. Homlokát apró, göndör hajfűrtök borították, úgyhogy nagy ívezetű szemöldöke alig látszottak, és e sötét fél keret alól csillogtak ki a fényes, titokzatos nagy szemek.

Kanuth István gróf megállott a budoár küszöbén, s úgy tetszett, mintha egy pillanatig gyönyörködött volna Roxane grófnő ingerlő szépségében: a következő percben összeharapta a fogait, arca elkomorult, kedvetlen, majdnem szomorú lett, mintha megbánta volna, hogy feljött Roxane-hoz.

Roxane grófné barátságosan feléje nyújtotta mind a két kezét, és mondta:

- Hol volt? Már két napja nem láttam!
- Szemrehányás?
- Az. Nem szeretem, ha elhanyagolnak!

A grófné tettezett könnyel mondta e szavakat, s nehogy elárulja bosszankodását, kezébe vette az újságot. A gróf leült vele szembe egy alacsony székre, s szóltanul, sokáig a szeme közé nézett a grófnénak. Nézése hideg, majdnem szemrehányó volt.

— Mít néz? — kérdezte Roxane halkán. — Hol volt két napig? En feltékeny vagyok!

- Nem hiszem, Roxane!
- Miért?
- Mert én sem vagyok feltékeny.
- Úgy, hát nem szeret?

— Miért nem mondja ezt reszketeg, lágy hangon! Ez stilszerűbb volna!

— Jól! Ön gúnyolódik; nem szeret! Miért jött hát hozzám?

— Miért fogadott el engem? Látja, egyformán bűnösök vagyunk!

— Tudom. Ön szakítani akar velem! — mondta a grófné, élvezet, nedves ajkait harapdálva.

— Nem. Miért szakítani? Csak szeretném, ha őszinték lennénk egymás iránt.

— Es nem vagyunk azok?

— Nem! — mondta a gróf, hidegen nézve Roxane szemé közé.

— Ah! — sóhajtott a grófné, s hátradőlt a pamlag támlájára, miközben hajfodrait igazgatta. — Azért jött, hogy megkínózzon? — kérdezte halkán, alig érthetőn.

— Nem. Tudom, hogy ön iszonyodik a szenvedéstől.

— Es mondja, van olyan ember a világon, aki szeret szenvedni? Ez mulatságos egy ötlet!

— A szent emberek éppen úgy szeretik örömeiket, mint szenvedéseiket; de sem én, sem ön nem vagyunk szent emberek!

— Igaza van. A szerelmünk is azt bizonyítja, hogy bűnösök vagyunk, de végre is emberek, s így nem lehetünk bűn nélkül valók! Mióta lett ön olyan erkölcsös ember? Látja, én bűnös lettem az ön kedvéért!

— A saját kedvéért, Roxane! Hiszen ön nem engem szeret! A viszonyunkkal járó izgalmak ingerlik önt. Ez az egész. Én ez izgalmakhoz mindössze is csak az alkalmat adom. Rettenetes az unalom, Roxane, rettenetes! Mikor az embernek nincsen dolga, mikor az embernek nincsen már nem teljesített vágya; minden óra, perc üres, nincs mivel betölteni; az idő teher, s élni mégis csak kell, újraszületni nem lehet, az élet ingerek nélkül elviselhetetlen...

— Ezt nem érdemeltem meg, Pistal! Mindent fölleadtam önért: a nyugalmaimat...

— Es hogyan él ön a férjével? — vágott Roxane szavába a gróf.

— A férjemmel? Istenem, jól, egészen jól! Minek megkészeríteni a jelent? Jól élek vele, egészen jól!

Roxane elhallgatott, s meglepetten nézett a grófra.

— Mit akar ön velem? — kérdezte félénk hangon.

— Semmit, Roxane! Semmit! Csak szeretném önnek bebizonyítani, hogy mind a ketten tévedésben voltunk és vagyunk!

— Minő tévedésben? Nem értem önt!

— Hisz ez az, hogy nem ért engem! Irigylem önt, Roxane. Milyen boldog lehetne ön, ha másvalaki ölné itt helyettem! A szórakozás teljes volna; de így... látja, én csak bosszantom önt!

— En bebizonyítottam, hogy szeretem!

— Ön nem képes a szerelemre, Roxane!

— Es ön? Ön érzi a szerelmet?

— En sem érzem; nem éreztem soha.

— Es mi kötött bennünket egymáshoz?

— Az unalom! A tiltott szerelem után való vágy! Jusson eszébe, milyen raffinement-nal izgattuk egymás képzelőtehetségét! Az ön ruhaszínei, parfümjé, tettetett közönye, álcázott érdeklődése irántam; az én párbajaim, eszeveszett ugratásaim a falkavadászat alkalmával, vad udvarlásaim, melyek arra voltak számítva, hogy önt izgassák, az ön hamis érdeklődése vetélytársaim iránt; mind, mind arra valók voltak, hogy nekünk néhány izgalmas percet szerezzenek, mert egymásban fölfedeztük a race-t!

— Szakítani akar velem? — kérdezte a grófné fojtott ingerültséggel.

— Nem. Csak azt akartam önnek mondani, hogy szórakozni jövök önhöz!

— Pistal! — a grófné eltakarta kezével az arcát, s görcsösen, gyorsan vett lélegzetet. — Miért aláz ön meg ennyire! — mondta fuldokló hangon. — Ön igaztalan, Pistal!

— Nem vagyok az. E párbeszédünk bizonyít mellettem.

— Mit akar velem?

— Semmit, Roxane! Semmit! Bocssáson meg nekem minden szóért, amit ma mondtam. Szeresse a férjét, szeresse önmagát, szeressen engem, az egész világot, és mulasson jól!

Roxane finom ösztönével megsejtette a gróf névtelen,

targyaltalan fájdalmát, melyet azonban meg nem értett, és részvétteljes melegséggel mondta:

— Látja, Pista, olyan szépen élhetnénk, nyugalomban, zavartalan örömben, és ön...

— Ne folytassa, Roxane! Kérem, ne folytassa! Minden szava mérég, tüzes szikra, mely a véretem, az agyvelőmet égeti! Kérem, ne folytassa!

A gróf hirtelen fölkel, s távozni akart. A budoár küszöbéről azonban visszafordult, s jéghideg kezeivel megfogta a grófné puha, meleg kezét.

— Eljön holnap, Pista? Hozzám! — suttogta a grófné halkán. — Ötéljen meg! Maradjon itt, Maradj nálam! Nálam!

A grófné arca kipirult, a szeméit lesütötte; forró lélegzete érintette a gróf hideg arcát, s még néhányszor lehelté inkább, mint mondta:

— Nálam! Nálam!

— Ma nem, Roxane! Ma nem! — felelt a gróf hideg, közönyös hangon.

— Nálam, Pista! Még ma! Most!

— Eljövök! — mondta a gróf, s gyors léptekkel távozott.

A grófné meglepetten nézett utána. Mi volt ez? Zsibbadtságot, fáradtságot érzett. Ellenállhatatlan vágy ébredt föl benne a gróf után. Szeretett volna utánafutni, visszahívni őt, majd ismét úgy érezte, hogy jobb neki egyedül lenni. Szeretett volna sirni; nyomást érzett az agyvelején, s ledőlt a kerevetre.

Az érzelmi hatások mind gyengébbek lettek — s önkénytelenül arra kezdett gondolni, azt kezdte latolni, hogy e viszony kellemes percek fölérnek-e a kellemetlen percekkel, s arra az eredményre jutott, hogy: nem.

Elhatározta, hogy szakítani fog a gróffal. Gyorsan átöltözködött, s a színházba hajtatott.

Gróf Kanuth István reszkette az izgalomtól ült be a kocsijába. Alig volt annyi ereje, hogy becsapja a kocsis ajtaját. Érdektelen nézéssel tekintett ki az ablakon, s számlálta a fel- és eltűnő gázlámpákat.

A feje égett; a nyelve kiszáradt, s midőn hazaért, azonnal megivott egy pohárka konyakot és sok vizet. Túrelmetlen idegességgel járt fel és alá a szobában;

majd leült, majd ismét járkálni kezdett, majd lefeküdt. Nem volt maradása. Nem tudta elhatározni, mit csináljon. A Roxane grófnéval folytatott beszélgetés egyes fozslányai tűnődtek föl lelkében. Bosszankodott, majd neveléségesnek tartotta az egész viszonyt, s különösen magát; félt, hogy úgy tűnt föl a grófné előtt, mint aki nek romantikus hajlamai vannak. Majd azt képzelte, hogy a grófnének igaza van. Ki-ki annyit és úgy érez, amennyire képes, és végre is, az ő szerelműkhöz mi köze van a léleknek? Miért jutott az neki éppen ma eszébe? Miért nem gondolt hamarabb arra, hogy a grófné tulajdonképpen egy szép darab lúd — aki a tollainál és húsanál egyebet adni nem képes! A grófné a hallgatagon kötött alkut állja, azt fenn is akarja tartani, különben nem hívta volna, hogy holnap ismét látogassa meg.

Gyalázat volna, ha holnap ismét meglátogatná! De miért ne látogatná meg? Olyan istenien állati ez a grófné. Vajon hogy fogja magát ezentúl viselni?

Eszébe jutottak titkos összejöveleik, a félig megvilágított illatos budoár. A kettesben való kilovaglások a falusi birtokokon, a pásztorkunyhók, mohos kicsi barlangok az erdőben, de az ott élvezett izgalmak emlékei hidegen hagyták.

— Utálatos! Utálatos! — morogta, s felugrott a pamlagról. — Lelketlen érzések! Nem volt mit mondanunk egymásnak! Lelkem sohasem időzött nála! Utálatos!

Nem bírt menekülni a földézett képektől; különböző alakokban újra és újra visszatértek. Néha úgy képzelte, hogy a grófné előtte áll. Szinte utána akart nyúlni, hogy magához ölelje. Érezni vélte a parfümjét, ami majd kellemes gyönyört, majd undort ébresztett benne. Egy ideig némán meredt maga elé, aztán gépiesen átöltözködött, s nekiindult a városnak.

Egy órai barangolás után önkénytelenül egy kis utcácskába tért be, ahol fizetett kedvese lakott. Csinos kis háromablakos, palotaszerű épület volt ez, melyet a nyáron építettett a szeszélyes kis Emmynek, aki előbb másodrangú énekesnő volt, és értett a szerelem művészetéhez.

Emmy már aludt, mikor a gróf becsöngetett. A szo-

balány nyugtalan aggodalommal vezette be a grófot a szalonba.

— Itt méltóztatik maradni? — kérdezte szemlesütve.

— Igen. Alszik már?

— Alszik! — felelt a szobalány, s meggyújtotta a csillárt és a lámpát.

A gróf ezalatt ledőlt egy széles pamlagra, s nézegette az asztalon fekvő album tájképeit, híres férfiak és nők arcképeit.

A szalon falai tele voltak széles, barokk rámaiba foglalt nagy tükörökkel, melyek megsokszorozták a csillár ragyogását. Emmy igen szerette a csillagó fényt. A falak mellett alacsony kerevetek, puha szőnyegekkel letakarva, két török dohányszék rózsafából, két gömbölyű kisasztal, megrakva mindenféle apró, törekeny csebecbecével. A falon két hatalmas tükör között függött a gróf nyertes versenypárjának a képe, amint a gróf kedvenc szökeje, Steward Tom rajta ül. Ezzel szemben lógott a Madonna della sedia színnyomatú képe, szinte len széles barokk rámaiba foglalva. Ez a kép a gróf tiltakozása dacára a szalonban maradt, mert Emmy igen vallásos volt, s szerette a szentképeket, amiért is hálószobájában, az ágya felett, a könnyező Krisztus-kép és a hét tőrrel átdőlt szívű Mária képe függött.

A gróf alig várt néhány percig, mert Emmy, a színésznők ügyességével, gyorsan magára vette pongyoláját, s papucsban, nesztelenül belépett, a grófra szökött, s megharapta a nyakát, majd pedig a macska módjára fűjt, nyávogott, s elkezdte őt csiklandozni.

— Pityu! Pityu! — mondta halkan, hogy alig lehetett a hangját hallani. — Pityu! Pityu! — ismételte gyöngéden, s a gróf mellére fektette bodros szöke fejét, míg gömbölyű meztelen karjaival átölelte a gróf derekát. — Itt maradsz, ugye? — suttogta lágyan. — Látod, senki sem szeret úgy, mint a te kis macskád! Ugye, senki! Senki! Pityu! Édes Pityu! — suttogta újra édes hangjával.

A gróf nem válaszolt Emmy gyöngédségeire, hanem hagyta magát ölelni, anélkül hogy a gyöngédségeket viszonozta volna.

— Nem szeretsz, Pityu? A macskád meghal ám, ha nem szereted, s akkor mi lesz veled! Szegény macskád!

Nem sajnálnád! Pityu! Édes Pityu! Egy csókot adj! Csak egyetlenegy csókot a te szegény macskádnak! Nem kellek hát?

Es Emmy még szorosabban simult a grófhöz, s majd nem görcsös hevességgel ölelte őt magához.

— Te becsületes cudarság. Te! Te, tiszta piszok, te magasztos bűn! Látod, rossz kedvem van, angyall! Adj bort, és ne csókolj!

Emmy meglapultan vonta le karjait a gróf derekáról, s összefogta a mellén kinyílt pongyoláját, néhány másodpercig ijedséget kifejező bámulattal nézte őt.

— Nem értem, Pityu! Miért haragszol reám, Pityu? — kérdezte halkan.

— Nem haragszom, Emmy! Azt akartam neked megmondani, hogy becsületesebb vagy, mint ahogy gondoltam! — mondta a gróf, miközben egy puha pamlagra vetette magát.

— Istenem! Hiszen én nem bántok senkit! Én nem vétettem soha senki ellen!

— Csak magad ellen, Emmy!

— Az semmi! Én nem vagyok semmi! Ennek mi köze hozzá? En? Istenem! Ehl! Az semmi! — felelt Emmy mosolyogva, és az egyik aranyos papucsát, mely előbb a lábáról leesett volt, a szoba közepén, a szőnyegen hagyva, fél harisnyában, fél papucsban ment, hogy bort hozzon. Midőn két üveg pezsgővel visszatért, a gróf reá sem pillantva kérdezte:

— Aztán Emmy! Igazán szeretsz te engem?

— Miért ne szeretnék? Ha te nem volnál, mi lenne belőlem?

— Te kalitkába való, isteni madár, te! Mennyi ösztinte hidegség van e kérdésben. Miért ne szeretnék? Akár csak azt kérdeznéd: Miért ne innám meg ezt a pohár bort? Miért ne? Meg lehet dermedni e fagyos valóság-tól! Ígyunk, Emmy! A te és a fajtád egészségéért! Még egy pohárral! Így!

— Be különös vagy ma, Pityu!

— Neked szükséged van reám, hát szeretsz. Ezt értem. Ha az ember a megélhetése eszközeit szereti: ez bölcs dolog; de ha az ember unja magát, és unalomból akar szeretni: az cudarság!

— Ki-ki ahogy tud, Pityu! Lásd, én így szeretlek — szölt Emmy, és odasimult hozzá, és meg akarta ölelni.

— Menj! Ne nyúlj hozzám! — mondta a gróf indulatosan, s reszkető kezekkel eltaszította magától Emmyt.

— Pityu! — mondta Emmy halkán s ijedten, majd hided csodálkozással tekintett a grófra.

— Fázom! Adj még innom! Fázom! Micsoda rettenetes parfümöd van? Ez a szag megőrjít! Micsoda szag ez?

— En semmi szagot nem érzek! — mondta Emmy csodálkozva.

— Valami hűvös, hűsszag van itt! Rettenetes!

Most a gróf is megivott egy pohár pezsgőt.

— Nem bírom kiállani! Füstölj! — mondta indulatosan. — Te vámpír! Mit bámulsz? Igen, te vámpír!

— En vámpír? En?

— Azok vagytok mindannyian. Vészopó vámpírokl! Meglittátok a véreket az utolsó cseppig! Kiszívtátok az agyvelőmet, lerágtátok csontjaimról a húst...

— En! En! — kiáltott fel Emmy, s meredten nézte a grófot. — Részeg vagy, Pityu? — mondta halkán.

A gróf mind hevesebben és hevesebben folytatta:

— Te és mindnyájan, akik becsületesek és becsületesnek vagytok! Akik csókjaikkal öltök; akik bepizskoljátok a lelkeket; ti, akik azért születettetek, hogy legyen bizonyíték az emberi alávalóság mellett... csak inger... inger... inger...

A gróf kimerülten hanyatlott a pamagra és elájult. Emmy ijedten szökött hozzá, s kezdte cibálni, a nevén szólítani s zavarában leöntötte pezsgővel. A gróf néhány perc múlva magához tért, s halk, suttogó hangon mondta:

— Semmi! Semmi! A bor, más semmi. Hagyj aludni. A bor... a bor...

Nem bír tovább beszélni. Megfordult, és elaludt.

Emmy azt hitte, hogy a gróf részeg, s csakhamar megnyugodott. Hozott egy paplant, s letakarta vele a grófot. Egy ideig mellette ült, s nézte őt. Álmos lett, és nyújtózott. Kis idő múlva bement a hálószobájába, hozott magával egy párnát és egy paplant, lefeküdt a

pamla mellett a szőnyegre. Ásított néhányszor, keresztet vetett magára, aztán mélyen elaludt.

A gróf éjjel után felébredt. Körülnézett, s nem tudta, hol van. Midőn Emmyt a pamla mellett feküdni látta, s megpillantotta a pezsgőspalackokat, az egész nap érzéseit, hangulatát néhány pillanat alatt újra átszenvedte. Undort érzett önmaga ellen, s összerázkódott. Fázott, a fogai összevacsogtak; menekülni akart innen mentül hamarabb. Ovatosan leszállt a pamla, s nesztelen léptekkel kiosont a szobából. Midőn kiért az utcára, úgy tetszett neki, mintha a szemei előtt majd kisebb, majd nagyobb tűzes golyók röpködtek volna. Időnkint lehunyta a szemeit, s a nedves, síkamlós aszfalton néhányszor megcsúszott, s teljesen kimerülve, áttizzadva ért haza.

A komornyik várta a langyos fürdővel s a villanygép-pel. Levétköztette, s ráadta a mandarin-köpenyt.

— Parancsolja a fürdőt?

— Nem kell, János! Menj aludni! Nem kell! — mondta a gróf ideges türelmetlenséggel.

— És mit mondjak holnap az orvosnak?

— Amit akarsz, János! Teljesen jól érzem magam. Menj aludni.

A gróf egyedül maradt, és bezárta a hálószoba ajtaját, s aztán úgy, amint volt, lefeküdt. A pamla a fejére húzta; aludni akart. Néhány perc múlva azonban fölült az ágyban, s körültekintett a halványan megvilágított szobában, s hallgatta, amint az olajmécsek kanóca sustergett. Néhányszor mélyen felsóhajtott, és ismét a fejére húzta a paplant. Összehúzta a lábait, és lecsukta a szemeit. Különös színű fénycsíkokat, golyókat látott, majd reszkető fényességben, majd tengernek látszó végtelenségben. Melege lett, lerúgta a paplant, és felugrott. A mosdóasztalhoz ment, s kezébe véve egy üveg chipre-t, meglocsolta vele a párnáit. Az üres üveget eldobta, s hirtelen lefeküdt. A kábitó illat nem használt, teljesen ébren volt. Azt hitte, azért nem tud aludni, mert egy kicsi állóóra ketyegéssel zavarják. Fölkelt, s ideges türelmetlenséggel meg akarta állítani az órát. Ez mindjárt nem sikerült, bajlódott vele egy kis ideig, aztán ki-nyitotta az ablakot, és kidobta. Lefeküdt újra; a parfüm elkábitotta, elszenderedett. Alig egy negyedóra múlva

főriadt, s teljesen ébren volt, mintha nem is aludt volna. Ismét úgy tetszett neki, mintha az óra ketyegne. Onkéntelenül a lefüggönyözött ablak felé tekintett, amelyen az órát kidobta volt, s úgy tetszett neki, mintha onnan óriás folyamként valami rettenetes sötétség áradna be a szobába.

Hűdég verejték gyöngyözőtt a homlokán; nyögött, majd sóhajtott, egy névtelen, mély fájdalom lepte meg. Ökleit összeszorította, s elkezdte a fejét, mellét ütni. Úgy tetszett neki, mintha nem ismerné a szobát, s olyan helyen volna, ahol még nem volt. Könyökét a térdére támasztotta, fejét a tenyerébe helyezte, s rábámult az ablakra, ahonnan a sötétség áradt be.

A reszkető mécsfény mozgó világja mellett a bútorok mintha mozogni kezdtek volna. A dolgozószobából és az ágyból bódító chipre-illat áradt. A feje szédülni kezdett, élménygést érzett. Felugrott az ágyból, de csakhamar az ágy szélére ült, mintha valami láthatatlan kéz odaszorította volna. Görcsösen belekapaszkodott az ágyfüggöny szárnyaiba. Tekintete a dolgozószoba ajtókilincsen akadt meg. A szemel kidagadtak, mosolyogni kezdett. Úgy tetszett neki, mintha az ajtókilincsen lógott volna valaki.

Onkéntelenül lecsukta szempilláit, s reszketni kezdett. Fázott, fölpillantott, s valami ellenállhatatlan erő hatása alatt, borzongása, iszonya dacára, ismét az ajtókilincsekre tekintett, s most már tisztán, világosan látta önmagát ott lógni.

Vacogó fogakkal, jéghideg kezeivel megtapogatta a fejét, a karjait, a mellét, s újra az ajtókilincsekre tekintett. Nem látott semmit! Mélyen felsóhajtott! Lassan, óvatosan, mintha félt volna, hogy meglepik, fölkeelt, levetette a mandarinköpenyt, s nagy erőfeszítéssel letépett belőle egy hosszú fosziányt.

E fosziánnyal a kezében az ajtóhoz ugrott, ott ideges sietséggel egy hurkot a nyakára illesztett, s aztán térdre vetette magát.

Három percnyi kínos vergődés után ott függött szerdes arccal, kidülledt szemekkel, kiöltött nyelvvel az élettelen dög!

1896

ÉNEK A ZENÉRŐL

ENLÉRKÉZÉS JUSTI ZSIGMONDA

Kellemes, langyos nyári eső pészája öntözte meg Budapest forró köveit. A felhők elvonultak, az ég kiderült, és kékes fényben sziporkáztak a csillagok.

Üdítő levegő áradt be az ablakokon, és a múzeumai körül az éjjeli csendes légáramlat a virágzó olajfa édes szagát hozta be a te Louis XV. szobába, ahol csak ketten voltunk — te, meg én.

Akkor még fehér és piros volt a te előkelő arcod, és édes volt a te melankolikus szemfedő nézése. A hangod szelíd zenében sóhajtott el kedves költői érzéseit, az újaid varázslatos érintésére a zongora — mintha lelke volna — énekelni kezdett.

Arcod immár nem piros többé, a te szemed nem lát többé; a te szelíd hangod elnémult örökre, és nem sóhajta el többé a költők érzéseit, akik a nyelv édes muzsikáján beszélnek.

Az újaid varázslatos hatalommal nem érintik már a zongora billentyűit, mert te, szelíd árny az örök fényben, fehér tiszta lelkeddel a világegyetem végtelen térségein hallgatod a szférák zenéjét.

Elnémultál ott a tenger mellett. És a tenger morajló, zúgó zenéje kísérte szelíd fehér lelked a titokzatos világba, amely a vízvonalhoz közelebb van.

Érzem, hogy fénylő fehéren itt vagy közöttünk, nemes bohém, és hallod újra a hangok szublimé varázsát.

A testetlen művészet csodája, amely földi pályafutásod alatt annyiszor a nemes mámor szíves birodalmába ragadt, elbűvölő újra fénylő testtelés lényed.

Juason eszedbe, mi történt ott nálad, mikor az éjjeli szelíd a virágzó olajfa édes szagát gyöngéd lebbenéssel behozta a szobába, ahol csak ketten voltunk — te meg én.

A derült égen kékes fényben sziporkáztak a csillagok, és te Chopint játsztad.

A melódiák bánatos áradata előtörtte lelkünket. Szelíd melankólia szállt meg bennünket, és én a homályos szobában már nem láttam semmit, csak ragyogó, kipi-